

Vad händer när du flyttar mellan nordiska länder?

Socialförsäkring och sociala förmåner

Vad händer när du flyttar till ett annat nordiskt land?

Vilka rättigheter och skyldigheter har du?

- När du flyttar till ett annat nordiskt land ska du anmäla att du flyttat till folkbokföringen i det land du flyttar från.
- Folkbokföringsmyndigheten i det land du flyttar till ger dig efter flyttningen ett nationellt person/identitetsnummer i ditt nya bosättningsland. Detta nummer ska du använda vid kontakt med de offentliga myndigheterna i landet när det gäller skatt, pension, socialförsäkring etc.
- När du bor i ett nordiskt land omfattas du av socialförsäkringen i det landet, om du inte arbetar i ett annat land.
- Om du är arbetstagare omfattas du av socialförsäkringen i det land där du arbetar. Detta gäller även om du inte flyttar till det landet utan fortfarande är bosatt i ett annat nordiskt land. Det följer av reglerna i den nordiska konventionen om social trygghet som följer samma regler som EU/EES-reglerna.
- Du och din make/maka och dina barn får rätt till socialförsäkringsförmåner i det nya bosättningslandet eller det nya arbetslandet i samma utsträckning som medborgarna i det landet. Det följer av reglerna i den nordiska konventionen om social trygghet. Observera att regler, bidragsformer och bidragsnivåer kan variera från land till land. Lagstiftningen är olika i de nordiska länderna.
- Om du är beroende av stöd eller bistånd enligt lagstiftningen om socialt bistånd och sociala tjänster får du rätt till sådant stöd i det land du bosätter dig i, på samma grunder som landets egna medborgare. Det följer av den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster.
- Det är reglerna om folkbokföring i det land du flyttar till som avgör om du ska anses vara bosatt där.
- Om du är pensionär, har du vid flyttning till ett annat nordiskt land rätt att få med dig den pension som du erhöll före flyttningen. Detsamma gäller om du flyttar till ett annat EU-/EES-land. Det följer av reglerna i den nordiska konventionen om social trygghet som följer samma regler som EU/EES-reglerna.

Turister och personer som tillfälligt vistas i ett annat nordiskt land

När du är bosatt i ett nordiskt land och är turist eller är på besök i ett annat nordiskt land, har du rätt till hälso- och sjukvård vid sjukdom på samma ekonomiska villkor som landets egna invånare.

Arbete i ett annat nordiskt land eller EU-/EES-land

Du som börjar arbeta i ett annat nordiskt land eller EU-/EES-land omfattas av det landets socialförsäkringssystem även om du inte flyttar till det landet. Ditt medlemskap i socialförsäkringen i det land där du bor upphör när du börjar omfattas av det nya arbetslandets socialförsäkringssystem.

Om du flyttar till ett annat nordiskt land eller EU-/EES-land och börjar arbeta där, upphör medlemskapet i det land du flyttar från, och du omfattas i stället av det nya landets socialförsäkringssystem. Dina rättigheter och skyldigheter följer det nya landets lagstiftning.

Om du arbetar och bor i ett land och samtidigt också arbetar i ett annat land, omfattas du även i fortsättningen av bosättningslandets socialförsäkringssystem.

När du börjar arbeta i Sverige, Finland eller Danmark ska du ansöka om medlemskap i en arbetslöshetskassa för att få rätt till inkomstbaserad arbetslöshetsersättning vid eventuell arbetslöshet. I Norge behöver du inte ansöka om medlemskap i arbetslöshetsförsäkringen eftersom den är en del av den norska socialförsäkringen.

Om du skulle bli helt arbetslös när du bor i ett land och arbetar i ett annat, gäller särskilda regler som innebär att du får rätt till dagpenning vid arbetslöshet i landet där du bor.

Exempel 1:

Johan bor i Sverige och arbetar i Danmark. Han är medlem i en dansk arbetslöshetskassa. Om han mister sitt arbete i Danmark ska han anmäla sig som arbetssökande på arbetsförmedlingen i Sverige och ansöka om dagpenning vid arbetslöshet i Sverige. Den svenska arbetslöshetskassan ska ta hänsyn till hans arbete och medlemsperiod i Danmark när den avgör om han har rätt till dagpenning vid arbetslöshet i Sverige eller inte.

Om du blir sjuk får du sjukpenning enligt arbetslandets lagstiftning.

Exempel 2:

Kalle som bor i Sverige börjar arbeta för en norsk arbetsgivare i Norge. Han omfattas nu av det norska socialförsäkringssystemet och inte av det svenska, även om han fortsätter att bo i Sverige.

I Norge tjänar han in pensionsrätt och alla de andra förmånerna som finns i det norska socialförsäkringssystemet. Om han behöver sjukvård kan han välja om han vill ha den i bosättningslandet eller i arbetslandet.

Exempel 3:

Minna flyttar från Helsingfors till Köpenhamn för att börja arbeta där för en dansk arbetsgivare. Till följd av flytten och arbetet omfattas hon inte längre av det finska socialförsäkringssystemet utan omfattas fullt ut av det danska socialförsäkringssystemet.

Exempel 4:

Erkki bor och arbetar i Finland. Han arbetar inte heltid och söker därför också arbete hos en svensk arbetsgivare i Sverige. Detta arbete får han. I och med att han också arbetar i sitt bosättningsland omfattas han fullt ut av det landets socialförsäkringssystem, eftersom han arbetar i två länder. Som bevis på detta ska Erkki ha en blankett E 101 från Finland. Han slipper då betala sociala avgifter i Sverige. Erkkis svenska arbetsgivare ska betala arbetsgivaravgift för honom till Finland.

Utsänd arbetstagare

Om din arbetsgivare sänder dig till ett annat nordiskt land eller EU-/EES-land för att där utföra arbete för arbetsgivarens räkning under en begränsad period, fortsätter du att omfattas av arbetsgivarlandets socialförsäkringssystem. Som bevis för att du är utsänd ska utsändningslandet utfärda en blankett E 101. Du slipper då betala sociala avgifter i det tillfälliga arbetslandet, och arbetsgivaren fortsätter att betala arbetsgivaravgift i utsändningslandet.

- **Barnfamiljer**

Om ni är en familj med barn och flyttar till ett annat nordiskt land eller EU-/EES-land, omfattas ni av socialförsäkringen i det nya bosättningslandet. Ni får rätt till de familje- och föräldraförmåner som det nya bosättningslandets lagstiftning omfattar. Familje- och föräldraförmånerna kan variera från land till land, både när det gäller förmånernas storlek och vilka förmåner som kan ges.

Om du är arbetstagare i ett nordiskt land eller EU-/EES-land och bor i ett annat nordiskt land eller EU-/EES-land tillsammans med make/maka/sammanboende och har barn, har ni rätt till barnbidrag och andra familjeförmåner från ditt arbetsland. Om bara den ena av föräldrarna arbetar, är det arbetslandet som primärt ska utbetala dessa förmåner. Om motsvarande förmåner är större i barnets bosättningsland, ska bosättningslandet betala skillnaden.

Om båda föräldrarna arbetar, och de arbetar i var sitt land, är det arbetslandet där familjen bor som primärt ska betala ut familjeförmånerna. Det andra arbetslandet ska betala ut en mellanskillnad om familjeförmånerna där är högre.

På detta sätt är familjen garanterad att få ett belopp där summan motsvarar den högsta familjeförmånen.

Om ni vid tidpunkten för flyttningen får en löpande föräldraförmån från utflyttningslandet kan denna falla bort. Reglerna om detta är olika i de nordiska länderna.

Exempel 1:

Ole och Hilde har två barn, 1 och 3 år. De flyttar från Sverige till Norge.

I Sverige fick Hilde barnbidrag och föräldrapenning trots att hon inte hade arbetat innan hon födde sitt yngsta barn. Efter flyttningen till Norge är Hilde fortfarande hemma och tar själv hand om barnen i hemmet.

Vid flyttningen upphör förmånerna från Sverige, och hon får i stället familjeförmåner i Norge. Dessa är barnbidrag (barnetrygd) och vårdnadsbidrag (*kontantstøtte*) som är en förmån som ges för barn mellan 1 och 3 år om de inte går i en förskola med statsstöd.

Exempel 2:

Per och Marie bor i Sverige, men Per arbetar i Norge. Per omfattas därför av den norska socialförsäkringen. När så Marie föder ett barn kan inte Per få betald pappaledighet eftersom Marie inte har arbetat i Norge och tjänat in rätt till föräldrapenning där.

Det är bara om Marie börjar arbeta eller studera på heltid eller om hon blir sjuk så att hon inte kan ta sig an barnet som Per har rätt till pappaledighet betald av den norska socialförsäkringen.

Studenter

När du planerar att studera i ett annat nordiskt land bör du först kontakta socialförsäkringsmyndigheten i ditt bosättningsland. När du endast studerar och inte arbetar vid sidan om studierna omfattas du av socialförsäkringssystemet i det land där du är registrerad som bosatt. Om du anses vara bosatt i ett land eller inte beror på folkbokföringsreglerna i det enskilda landet.

Du hittar mer information om folkbokföringen i de olika nordiska länderna på www.nordisketax.net.

Du har rätt till hälso- och sjukvård enligt lagstiftningen i bosättningslandet. Du har också rätt till nödvändig sjukvård i studielandet på samma villkor som landets invånare. För studiestöd, lån och stipendier gäller särskilda regler.

Om du börjar arbeta i landet där du studerar, omfattas du normalt av det landets socialförsäkringslagstiftning utan hänsyn till var du är folkbokförd, se avsnittet ”Arbete i ett annat land”.

Exempel 1:

Finska Tanja vill förbättra sina svenskkunskaper och har därför sökt sig till ett utbytesprogram med ett universitet i Sverige. Utbytet varar en termin, dvs. 4–5 månader.

Hon omfattas av den finska socialförsäkringslagstiftningen i Sverige eftersom hon är folkbokförd i Finland även under studietiden i Sverige. Hon bör ändå informera Folkpensionsanstalten (FPA) i Finland om att hon studerar i Sverige. FPA fattar ett skriftligt beslut i ärendet.

Exempel 2:

Anders från Sverige har sökt och blivit antagen till ett universitet i Finland. Han planerar att genomföra hela utbildningen i Finland. Beräknad studietid är 3 år.

Han ska folkbokföras som bosatt i Finland. Han omfattas av finsk lagstiftning. Han kan inte samtidigt anses vara bosatt i Sverige. Obs: Studiestöd kan ändå utbetalas från Sverige.

- **Pensionärer**

Du kan söka och få pension även om du vid tidpunkten för ansökan bor i ett annat nordiskt land eller EU-/EES-land än det land där du har tjänat in pensionsrätt. Ansökan ställs till socialförsäkringsmyndigheten i bosättningslandet.

Om man flyttar från ett nordiskt land till ett annat nordiskt land eller EU-/EES-land utbetalas pensionen i fortsättningen från pensionsmyndigheten i det land där man har tjänat in pensionsrätt. Detta gäller också för Färöarna och Grönland. Pensionen utbetalas i fortsättningen enligt reglerna i det land där pensionsrätten tjänats in. Pensionsbeloppet ändras inte om man flyttar. Speciella regler gäller när man flyttar mellan Danmark, Färöarna och Grönland.

Eventuella tillägg som beror på levnadskostnader – t.ex. bostadsbidrag – betalas ut av myndigheterna i bosättningslandet enligt de regler som gäller där.

Pensionärer har rätt till läkarbehandling, behandling på sjukhus, omvårdnad osv. i bosättningslandet enligt den lagstiftning som gäller där.

Familjeförmåner utbetalas från det land som betalar ut pensionen. Om flera länder betalar pension kommer bosättningslandets förmåner först, om detta land betalar ut pension. Förmåner från andra pensionsländer utbetalas som ett tilläggsbelopp om förmånerna är högre än i bosättningslandet.

Exempel:

Lars har alltid arbetat och bott i Danmark. När han vid 65 års ålder blir pensionär flyttar han till Sverige tillsammans med sin son på 17 år. Pensionen ska utbetalas från Danmark. Det ska också de danska familjeförmånerna børnefamilieydelse og særligt børnetilskud. Eventuell hälso- och sjukvård ges i Sverige enligt svenska regler.

Reglerna om beskattning av pension från de olika nordiska länderna hittar du på den nordiska skatteportalen: www.nordisketax.net

När en pensionär flyttar till ett annat land är det viktigt att i förväg anmäla flyttning till den myndighet som betalar ut pensionen.

• **Socialt bistånd och sociala tjänster**

Nordiska medborgare och andra personer som är lagligen bosatta i ett nordiskt land täcks av den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster. Konventionen innehåller bl.a. bestämmelser om möjligheten till att få socialt stöd i vistelselandet och bestämmelser om flyttning till ett annat nordiskt land för personer som behöver långvarig behandling eller vård.

Socialt stöd

Du kan få rätt till socialt stöd i vistelselandet enligt det landets regler.

Vårdbehov och flyttning till annat nordiskt land

Om en person som omfattas av konventionen behöver långvarig behandling eller vård och önskar flytta från ett nordiskt land till ett annat nordiskt land, ska de ansvariga myndigheterna i de två länderna samarbeta om en sådan flytt om flytten förbättrar personens livssituation. Förutsättningen är att personen har särskild anknytning till det land han/hon önskar flytta till.

För att en flytt ska kunna genomföras ska myndigheterna i in- och utflyttningssländerna vara överens om följande:

- att personen har särskild anknytning till inflyttningslandet
- att flytten förbättrar personens livssituation
- att myndigheternas medverkan är nödvändig för att en flytt ska kunna äga rum.

Myndigheterna i de två länderna är skyldiga att samarbeta för att försöka medverka till den önskade flytten. Det finns dock ingen garanti för att den enskilde medborgaren kan få sin önskan om att flytta uppfylld.

• Var hittar du mer information?

Danmark:

- **Om pension och allmän information:** www.sist.dk (*Sikringsstyrelsen*) och www.borger.dk
- **Om ATP:** www.atp.dk (*Arbejdsmarkedets tillegspension*)
- **Om arbetslöshet, sjukpenning och socialt bistånd:** www.adir.dk (*Arbejdsdirektoratet*)
- **Om studiestöd:** www.su.dk (*Statens Uddannelsesstøtte*)

Finland

- **Om folkpension, sjukförsäkring, rehabilitering, föräldraförmåner, familjeförmåner, arbetslöshet, studiestöd, förmåner för funktionshindrade, bostadsbidrag:** www.fpa.fi (Folkpensionsanstalten, Kansaneläkelaitos, Kela)
- **Om arbetspension och blankett E 101:** www.etk.fi (Pensionsskyddcentralen i Finland), www.tyoelake.fi
- **Om arbetsskador:** www.vakes.fi (Olycksfallsförsäkringsanstalternas förbund i Finland)
- **Om inkomstbaserade arbetslöshetsförmåner:** www.tyj.fi (arbetslöshetskassornas samorganisation)
- **Om socialt bistånd och offentlig hälso- och sjukvård:** www.stm.fi (Social- och hälsovårdsministeriet) och www.kommunerna.net

Färöarna

- Om pension, socialt bistånd och allmän information: www.almannastovan.fo (endast på färöiska)
- Om arbetslöshet och sjukdagpenning: www.als.fo (endast på färöiska)
- Om havandeskapspenning: www.barsil.fo (endast på färöiska)

Grönland

- www.nanoq.gl (Grönlands landsstyrelse [*Grønlands Hjemmestyre*])

Island

- **Om pension, sjukförsäkring, sjukpenning, arbetsskador och allmän information:** www.tr.is (Tryggingastofnun ríkisins på Island)
- **Om arbetslöshet:** www.vinnumalastofnun.is (Arbetsdirektoratet på Island)
- **Om havandeskaps- och föräldraförmåner:** www.faedingarorlof.is
- **Om arbetspension:** www.ll.is (Tilläggs pensionsfondernas förbund på Island)
- **Om familjeförmåner:** www.rsk.is (Skattedirektoratet)
- **Om studiestöd:** www.lin.is (Isländska studerandes lånefond)
- **Om socialt bistånd:** www.felagsmalaraduneyti.is (Socialministeriet på Island)

Sverige

- **Om pension, sjukpenning, familjeförmåner, arbetsskador m.m.** www.forsakringskassan.se (Försäkringskassan)
- **Om arbetslöshet:** www.iaf.se (Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i Sverige)
- **Om socialt bistånd:** www.socialstyrelsen.se (Socialstyrelsen)
- **Om studiestöd:** www.csn.se (Centrala studiestödsnämnden)

Norge

- **Om pension, sjukpenning, familjeförmåner, arbetsskador, arbetslöshet m.m.** www.nav.no (*Norska Arbeids- og velferdsetaten*)

- **Om socialt bistånd:** www.shdir.no och www.fylkesmannen.no
- **Om studiestöd:** www.lanekassen.no

Skatt och folkbokföring i Norden

- www.nordisketax.net/ (Gemensam nordisk skatteportal)

Att söka arbete

- <http://eures.europa.eu>
- Norge: www.eures.no eller www.nav.no

Denna broschyr avser endast att ge en allmän beskrivning av den sociala tryggheten när man flyttar inom Norden. I ett enskilt fall bör man alltid kontakta de behöriga myndigheterna i respektive land för att kunna få korrekt information om hur saken ligger till i det specifika fallet.